SUOMEN AKATEMIA

AKA/53/00.03.20/2020
Lausunto 11.1.2021

Eduskunnan talousvaliokunta

Viite: Lausuntopyyntö 14.12.2020: VNS 6/2020 vp Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle - Suomen kestävän kasvun ohjelma.

Pyydettynä lausuntona esitän kunnioittavasti seuraavan.

Pandemia on tuonut jälleen kerran selvästi esille sen, miten merkittävä tutkimuksen ja osaamisen panos yhteiskunnalle on. Suomen elpyminen ja palautuminen koronapandemian aiheuttamasta poikkeustilanteesta edellyttää jatkuvaa panostusta osaamiseen, tutkimukseen, koulutukseen ja innovaatioihin.

Yhteiskuntamme tulee lähivuosina kohtaamaan pandemian lisäksi useita muitakin ongelmia: esimerkiksi ilmastonmuutoksen nopea eteneminen tulee asettamaan Suomen talouden kehitykselle ja yhteiskunnan toimivuudelle paljon uusia haasteita. Niiden ratkaisu edellyttää laadukasta tutkimusta ja merkittävää innovaatiotoimintaa.

Suomen hallitus on asettanut tavoitteeksi nostaa tutkimus-, kehittämismenojen BKT-osuus nykyisestä noin 2,7 prosentista 4 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Tähän tavoitteeseen pääseminen vaatii merkittäviä lisäpanostuksia sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta. Niinpä EU:n elpymisrahoituksen kohdentaminen Suomen tulevaisuuteen koulutuksen sekä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kautta on ensiarvoisen tärkeää.

Suomen Akatemia keskittyy lausunnossaan erityisesti Suomen kestävän kasvun ohjelma painopisteeseen 1, *Koulutuksella ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla Suomi takaisin kestävän kasvun uralle*. On myös tarpeen, että muissa ohjelman painopisteissä kohdennetaan rahoitusta kunkin painopisteen kannalta tärkeisiin TKI-elementteihin.

Tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kannalta keskeiset tekijät ovat osaavat ihmiset ja hyvä toimintaympäristö: laadukasta tutkimusta ei saada ilman osaavia ihmisiä, ja hyvätkään ihmiset eivät pysty toimimaan ilman riittävän hyviä työskentelyoloja.

Selonteossa esitetään, että elpymisrahoitusta tulisi kohdentaa mm. tutkimus- ja kokeiluympäristöjen ja niihin liittyvien infrastruktuurien kehittämiseen sekä erilaisiin tutkimuksen ja yritystoiminnan kumppanuuksiin. Rahoitus ehdotetaan kohdennettavaksi Suomen Akatemian ja Business Finlandin kautta.

Nämä ehdotukset ovat kannatettavia. Vertaisarvioinnin kautta allokoitava kilpailullinen rahoitus tutkimusinfrastruktuureihin ja erilaisiin kumppanuusrahoitusmuotoihin (esim. Suomen Akatemian lippulaivat) tukee erittäin hyvin tavoitteita tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamisesta. Uusien kertaluonteisten rakenteiden luominen EU:n

SUOMEN AKATEMIA

elpymisrahoitusta varten ei olisi tarkoituksenmukaista.

Suomen Akatemia ja Business Finland toteuttivat vuoden 2020 aikana tiiviissä yhteistyössä TKI-tiekartan kumppanuusmallin pilotoinnin, joka onnistui mainiosti. Osaamiskeskittymät ja innovaatioekosysteemit mahdollistavat uudentyyppiset julkisen ja yksityisen toiminnan kumppanuudet. Tällaisten kumppanuuksien luominen ja vahvistaminen on tärkeätä myös TKI-toimintaan ja vihreään siirtymään sekä digitalisaatioon liittyvien yksityisten investointien näkökulmasta.

Kilpailu tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan alueella on globaalia, ja niinpä Suomen tulee olla houkutteleva maa sekä osaaville ihmisille että yrityksille. Osaamiskeskittymät ja innovaatioekosysteemit houkuttelevat osaajia ja TKI-intensiivisiä yrityksiä, ja siten ovat osana rakentamassa kansainvälisesti kilpailukykyistä ja hyvinvoivaa tulevaisuuden Suomea.

Selonteossa todetaan myös tarve vahvistaa tutkimukseen pohjautuvien ideoiden jatkojalostamista ja kaupallistamisen osaamista ja valmiuksia korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa. Tämän tavoitteen yhteydessä on syytä korostaa laveamminkin korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa olevan osaamisen laajaa hyödyntämistä yhteiskunnassa sekä tarvetta monipuoliseen julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön.

Uutta luova ja tulevaisuutta rakentava osaaminen rakentuu vahvasti pitkäjänteisen tutkimuksen ja hyvän koulutuksen pohjalle. Laadukas tutkimus parantaa tutkimustyön tuottamien tulosten lisäksi myös yhteiskunnan ja yritysten absorptiokykyä eli kyvykkyyttä soveltaa muualla tehdyn tutkimuksen tuloksia. Pelkän tutkimuksen hyödyntämiseen tähtäävä lyhytaikainen rahoitus ei huolehdi tähän tarvittavasta osaamispohjasta ja sen kehittymisestä.

EU:n elpymisrahoitus on määräaikaista, ja samoin vuoden 2020 aikana pandemian yhteydessä kohdistetut lisätalousarviorahoitukset olivat lyhytaikaisia rahoituksen lisäyksiä. Valtion vuoden 2021 talousarvio tarkoittaa Suomen Akatemian ja Business Finlandin rahoituksen vähenemistä vuoden 2020 talousarvion (ml. lisätalousarviot) tasoon verrattuna. Onkin syytä olla huolissaan laadukkaan tutkimuksen rahoituksen tasosta tulevina vuosina: tutkimuksen luomaa osaamispohjaa ei pidä rapauttaa.

Heikki Mannila
pääjohtaja
Suomen Akatemia